

Nieszpory niedzielne w nowej odsłonie

W wielu dokumentach, Kościół zachęca **wiernych świeckich** do wspólnej modlitwy nieszpornej, zwłaszcza w niedziele, uroczystości i święta. Wspominając jedynie w tym artykule o encyklikach Piusa XII *Mediator Dei* (nr 82, nr 85), *Musicam sacram* (nr 45), konstytucji Pawła VI *Laudis canticum* (nr 1, nr 8), *Katechizmie Kościoła Katolickiego* (nr 1175), przytoczmy fragment najważniejszego w tym temacie dokumentu, owocu II Soboru Watykańskiego, czyli konstytucji *Sacrosanctum Concilium: Duszpasterze niech się starają w niedziele i uroczyste święta odprawiać w kościołach z udziałem wiernych główne godziny [brewiarza], zwłaszcza nieszpory. Zaleca się, aby i świeccy odmawiali brewiarz czy to z kapłanami, czy na swoich zebraniach, czy nawet indywidualnie* (nr 100). Wychodząc naprzeciw temu zaleceniu, ponawiamy zaproszenie dla naszych parafian do udziału w **Nieszporach niedzielnych**.

Nieszpory są dziękczynną modlitwą Kościoła za Boże dobrodziejstwa. Punktem kulminacyjnym tego nabożeństwa jest pieśń Maryi, czyli *Magnificat*, w którym wraz z Matką Najświętszą wielbimy Boga za Jego łaski. W nieszporach wspominamy także zbawcze dzieła Jezusa Chrystusa, które miały miejsce wieczorem: Wieczerną Pańską, śmierć Chrystusa na krzyżu, ale też przygotowujemy się na koniec całej doczesności. Gdy kończy się dzień, gaśnie słońce, w wieczornej modlitwie Kościoła kierujemy swe myśli i uczucia ku Światłości, która nie zna zachodu i oświeca każdego człowieka (J 1,9), ku Słońcu sprawiedliwości (Ml 4,2), ku Wschodzącemu Słońcu (Łk 1,78), czyli ku Chrystusowi. Nieszpory ze swej natury są modlitwą wspólnoty Kościoła, w tym wspólnoty parafialnej. Jej znaczenie domaga się uroczystego charakteru, którego przydaje piękna asysta (okadzenia) oraz podniosły śpiew.

Nazwa tego nabożeństwa pochodzi od łacińskiego słowa *vesper*, które tłumaczymy jako gwiazda wieczorna. Używano go także na oznaczenie pory wieczornej. Nazwa wskazuje więc na właściwy czas dla odmawiania tej modlitwy. W historii, ta wieczorna modlitwa Kościoła zmieniała swój układ. Nie miejsce tu, by przytaczać poszczególne etapy jej kształtowania od najdawniejszych wieków. Wspomnijmy jedynie, że w czasach nowożytnych, przez 400 lat, od Soboru Trydenckiego do II Soboru Watykańskiego, układ nieszporów wyglądał następująco: *Ojcze nasz*, *Zdrowaś Maryjo*, *Boże wejrzyj ku wspomżeniu memu*, 5 psalmów z antyfonami, krótkie czytanie, responsorium, hymn, antyfona i *Magnificat*, modlitwa końcowa oraz na zakończenie – antyfona *Salve Regina*. Oczywiście wszystko w języku łacińskim z przeznaczeniem dla osób duchownych i zakonników. Przez wieki powstawały także psalterze, małe oficja, *sufragia* – wzorowane na godzinach brewiarzowych, ale przeznaczone dla świeckich. Mamy też świadectwa modlitewników zawierających wyciąg modlitwy godzin, czy różnego rodzaju godzinki.

Jeśli chodzi o *Nieszpory*, to doczekały się one tłumaczenia na język polski, z przeznaczeniem dla ludzi świeckich. W *Nabożeństwie nieszpornym* z 1700 r. początek *Nieszporów* brzmi: *V. Boże ku wspomózeniu memu pospiesz. R. Panie ku ratunkowi memu pokwap się. V. Chwała Oycu y Synowi, y Duchowi Świątemu. R. Jaka była na początku, y teraz, y zawsze, y na wieki wieków. Amen.* W wydaniu z 1764 r. na początku nabożeństwa zamieszczono także *Ojcze nasz, Zdrowaś Marya, Wierzę w Boga Oycy.* W obydwu wydaniach nabożeństwo zawierało m.in. pięć psalmów (w języku polskim). Wspomnijmy, że w Polsce, od XVII wieku używano psalmów w tłumaczeniu Jana Kochanowskiego (1579 r.), Jakuba Wujka (1584 r.) oraz Franciszka Karpińskiego (1792 r.). O tym jak wyglądały nieszpory polskie w XIX wieku dowiadujemy się m.in. ze *Śpiewnika kościelnego* ks. Michała Marcina Mioduszeńskiego CM, wydanego w Krakowie, w 1838 roku. Znajdujemy tam układ 5 psalmów, hymnu brewiarzowego, *Magnificat* i antyfony *Salve Regina* – wszystko w języku polskim. W wydanym 11 lat później *Dodatku II* Mioduszeński podaje inne tłumaczenie tych samych psalmów oraz *Magnificat*, a także różne, zależne od okresu liturgicznego, polskie tłumaczenia antyfon kończących *Nieszpory*: *Alma Redemptoris Mater, Ave Regina, Regina Caeli, Salve Regina.* Warto zwrócić uwagę na fakt, iż co tydzień śpiewano ten sam układ psalmów.

Po II Soborze Watykańskim zmieniony układ *Nieszporów* jest następujący: werset *Boże wejrzyj ku wspomózeniu memu*, hymn, 2 psalmy i kantyk z NT z antyfonami, czytanie biblijne, responsorium, antyfona i *Magnificat*, prośby, *Ojcze nasz*, modlitwa końcowa. Psalmodya podzielona została na cztery tygodnie, dlatego też w kolejne niedziele śpiewa się nieco inny układ psalmów i pieśni: niedziela I tygodnia psalterza: Ps 110, 1-5. 7, Ps 114, pieśń Ap 19, 1c-2a. 5b. 7; niedziela II tygodnia psalterza: Ps 110, 1-5. 7, Ps 115, pieśń Ef 1, 20b-23a; niedziela III tygodnia psalterza: Ps 110, 1-5. 7, Ps 111, pieśń Ap 19, 1c-2a. 5b; niedziela IV tygodnia psalterza: Ps 110, 1-5. 7, Ps 112, pieśń Ef 1, 20b-23a. W nowym więc brzmieniu *Nieszporów* zwrócić należy uwagę na liczbę psalmów: 2 psalmy oraz pieśń z Nowego Testamentu oraz na cotygodniowe występowanie Psalmu 110 i co dwa tygodnie pieśni z Ef na przemian z pieśnią z Ap. Na początku zaś i końcu psalmów i pieśni – należy odmawiać antyfony!

Podkreślmy jednak, iż *Nieszpory polskie* powstały, ponieważ brewiarz odmawiano wówczas w języku łacińskim. Powstaje pytanie, czy należy nadal kontynuować tradycję polskich nieszporów w brzmieniu np. XIX-wiecznym (z psalmami w tłumaczeniu F. Karpińskiego), skoro od blisko 40 lat posiadamy całą *Liturgię godzin* (brewiarz) w nowym, współczesnym tłumaczeniu?

W rekomendowanym przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski, XLI wydaniu *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego (rekomendacja z dnia 10 listopada 2015 r.), *Nieszpory niedzielne* posiadają formę i treść zgodną z brzmieniem *Nieszporów* po reformie dokonanej po *Vaticanum II*, ale zawierają m.in. utwierdzone w polskiej tradycji psalmy w tłumaczeniu F. Karpińskiego z melodiami opartymi

na tonach psalmowych, przetworzonymi przez ludową tradycję. Dla zgodności z odmawianą przez cały Kościół *Liturgią godzin*, należało dodać do każdego psalmu antyfony. Wierni więc, oprócz hymnu oraz pieśni z Nowego Testamentu, powinni także przywyknąć do antyfon przed i po psalmach. Proponowane w XLI wydaniu śpiewnika brzmienie nieszporów jest zatem próbą połączenia polskiej tradycji z nowym, posoborowym układem wieczornej modlitwy Kościoła. Czy jest to próba udana i potrzebna? Czas i praktyka pokażą.

Zapraszamy zatem wszystkich do wspólnej, uroczystej, wieczornej modlitwy Kościoła, zakorzenionej w wielowiekowej tradycji całego chrześcijaństwa i Polski, wielbiącej Boga za Jego dary i przygotowującej nas na spotkanie z Nim w niebie.